

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izbija vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 8 K, pol leta 4 K in za četr leta 2 K. — Naročnina za Nemčijo 8 K, za druge tujevine dodatno 2 K. — Kdor hoče sam po njega, plača za leto samo 7 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopolnjuje do odpovedi. — Udje „Katerikrat“ tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 16 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisni se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, sprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne peščice za enkrat 48 vin., ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 36 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila“ stane beseda 10 vin. — Inserati se sprejemajo do torika popoldne. — Nezaprite reklamacije so poštnine prostje.

Avstrijsko vprašanje.

Avstrija ni vprašanje v tem smislu, ali naj obstoji ali pa naj preneha. Država, za katero so se njeni sinovi iz vseh narodov borili tako junaško in tako sijajno, je pred vsem svetom dokazala svojo pravico do obstanka v krogu drugih evropskih držav. Kri je življenje, in če se življenje daruje za državo, je s tem najboljše, najočitnejše in najizdatnejše izpričano pravo do obstanka in napredka te države. Kri pa je sto- in tisočkrat več vredna kot vsa poplava črnila, ki se razlije in razmaže po papirju v sovražnih državah in zlasti na Italijanskem. Avstrija kot država za nas ni nobeno vprašanje.

Pač pa je vprašanje, kako naj bo ta država za znotraj urejena. To razumevamo mi in to se tudi razumeva v nepristranskih deželah in tudi pri kolikaj poštenih sovražnikih pod avstrijskim vprašanjem. To vprašanje je vsled položaja države ob tako važni prometni točki, kakor je Donava in njeni raznoimeni pritoki, in zlasti ob Jadranskem morju in vsled mnogoštevinih narodnosti, ki prebivajo na ozemlju te države, med prvimi evropskimi vprašanji. Rešiti se torej to vprašanje mora, to zahteva dobrobit in mirni razvoj ne samo naše države, marveč vse Evrope.

Kakšno stališče zavzemajo avstrijski Slovani napram rešitvi tega vprašanja, je znano. Slovenska zahteva je ta: Avstrija se naj na podlagi pravice o samoodločbi posameznih narodov preustroji v zvezno državo, obstoječo iz svobodnih in neodvisnih narodnih držav. Ozemlje, na katerem prebivajo Slovenci, Hrvati in Srbi, naj tvori jugoslovansko državo v okvirju skupne avstrijske države.

To slovansko stališče so sprejeli nemški socialni demokratje na svojem zborovanju v Zellu na Solnograškem dne 18. avgusta. Tamkaj so bili zbrani odposlanci nemške socialne demokracije iz Stajerske, Koroške, Tirolske, Solnograške in Gornje-Avstrijske. Brez pridržka so se socialno-demokratski zastopniki izjavili, naj se Avstrija preustroji v zvezo svobodnih, samoupravnih, narodnih držav.

Za nemškonacionalna ušesa je beseda o Avstriji kot zvezni državi dolgo časa bila gnusoba in oštudnost. Ob začetku vojne je nemškonacionalna družba zadrževala zoper Sloane. Kmalu nato so nemški nacionalci predložili svoje zahteve, naj se v Avstriji upelje nemški državni jezik in naj se sploh vse javno življenje ponemči. Komaj nekaj tednov je preteklo od tega, da se je na nemških Volkstagih tulila v svet

vsenemška zahteva. Ali nemška Avstrija, ali pa sploh nobene Avstrije!

V zadnjem času pa so se zlasti pod vplivom vojnih dogodkov na zapadni fronti tudi nemškonacionalna ušesa začela navajati na to, prej jim tako zoperne glasove. Stara graška nemškonacionalna zagriženka „Tagespost“ piše (27. avgusta): „Misel zvezne države, ločene po narodnostih, se je siloma potisnila v ospredje. Prevara je, če bi se to hotelo prezreti. Zborovanje nemških socialnih demokratov v Zellu, ki so zapustili brnski avtonomijski program ter so z razvitimi zastavami prestopili v tabor zvezne države, je očividni dokaz za to. Da se je to moglo zgoditi komaj en mesec potem, ko je dr. pl. Seidler napovedal nemški vladni način, je dokaz za to, da se je v krogih, kjer padajo odločitve, izvršila sprememba naziranja.“

Ali pa se je že tudi pri nemških nacionalcih izvršila ona potrebna in temeljita sprememba naziranja od vsenemške zagrizenosti do pravega, vsem narodom pravičnega avstrijskega mišljenja? Zbog se ne. „Tagespost“ piše: „Če se hoče, se lahko govori o hrvatski državi, ki zadeva Ogrsko, s katero tudi Nemci soglašajo, nikoli pa ne o jugoslovanski državi, v kateri bi bili tudi Slovenci in katera bi Trst ločila od Srednje Evrope in vseli njenih narodov. Tukaj se tudi za one, ki se jim doždeva zvezna država kot možnost, preneha vsaka razprava.“

Nemški nacionalci se torej niso na tem stališču, da bi razpravljali o tem, ali se naj tudi Jugoslovanom v tej državni polovici, Slovcem in Hrvatom, bivajočim v Avstriji, prizna svetovno načelo o praviči samoodločbe in lastna, samostojna, neodvisna narodna državnost. Razvoj dogodkov bo torej moral iti naprej in doseči tisto obliko in višino, ki bo vsenemške zagrizenosti prisilila do tega stališča. Drugače se avstrijsko vprašanje ne da zadovoljivo in blagonsno rešiti ne za Avstrijo in tudi ne za vso Evropo.

Nemcev ne potrebujemo!

V številki 226 z dne 19. avgusta piše graški nemškoliberalni list „Tagespost“ v svoji bahavi maniri, da brez volje Nemcev ne more postati nobena jugoslovanska država. Na ta način bi trebalo privoljenja Nemcev, da dobimo svojo državo ali povedano z drugimi besedami, da sprejeti bi jo mogli iz njih rok po njih milosti. No, to bi bila lepa Jugoslavija.

katero bi nam podarili Nemci. Se prav lepo zahvaljujemo!

Mi Jugoslovani izrečno in odločno povdarjamo, da od Nemcev nič ne potrebujemo in tudi nič ne vzamemo. Mi smo sami zmožni ustvariti si svojo državo in jo urediti, kakor nam ljubo in drago. Mi in naš cesar! Nemci nam tudi nimajo kaj dati, ker to, kar zahtevamo, je itak naše, več pa ne potrebujemo in tudi nečemo.

Zato je čisto pametno od radikalizirane jugoslovanske politike, da popolnoma prezira nemško vmešavanje in njih spletke.

Pod katerimi pogoji bi sklenil četverosporazum mir.

Zadnji čas državniki in časopisje zopet malo več govorijo o miru. V Nemčiji je razpoloženje zoper mir znatno pogoje. Radi položaja, v katerem se nahaja nemška armada na francoskem bojišču, so vsenemški vojni hujskači izgubili mnogo svojega upanja, da prodrejo s svojim „zmagovitim mirom.“ Državni tajnik za naselbinske zadeve dr. Solf je pred nekaj dnevi izjavil, da nimajo vsenemci nobenega vpliva na vlado in da Nemčija Belgije ne namerava obdržati za se. Glede brest-litovskega miru je izjavil ta nemški državnik, da je le začasnega značaja, da torej brest-litovska pogodba Nemčiji samo služi kot sredstvo, da na podlagi narodnosti ustanovi nekaj, takorečenih neodvisnih držav, ki bodo kajpada pomaknjene pod nemško nadoblast.

Dr. Solfu odgovarjajo sedaj angleški in ameriški državniki. Angleški minister lord Robert Cecil je izjavil, da je vse, kar Nemci govorijo o miru, neodločno. Nemci so postali nekoliko bolj spravljivi zavoljo dogodkov na francoski fronti. Cecil je povdaril: „Jaz sem strasten bojevnik za mir, a sem prepričan, da tega ni mogoče doseči brez zmage in ne da bi Nemčija priznala svojega poraza.“ Torej so Angleži trdno prepričani, da bo Nemčija izgubila to vojno in da bodo sovražniki narekovali — Nemčiji mir.

Kako si Amerikanci predstavljajo mirovne pogoje, je razvidno iz izjave, ki jo je podal severoameriški državnik Lodge v seji odbora za zunanje zadeve. Rekel je: „Nemčija bi morala popolnoma izprazniti Belgijo in jo vrniti nazaj, brezpogojno izročiti Alzacijo in Loreno Franciji. Avstrija bi morala izročiti Italiji pokrajine z italijanskim prebivalstvom,

LISTEK

Vojaški novinec

Belgijska povest.

Spisal Henrik Konsjans; preložil za „Slov. Gospodarja“ Al. B.

(Dolge.)

Deklica dvigne k njemu velike modre oči in ga pogleda z dolgim, boleznim pogledom, ki mu prešine dušo kot zarezek ter mu srce napolni z nepoznano blaženostjo.

Omoten obstane; kako se je zgodilo, ne ve, a njegove vroče ustnice so se dotaknile čela dekletovega. Kot prestrašen se umakne in se oklene hrasta. Tu uređ njim žari lice dekletovo v ognju devišta in sreče; roko položi na srce, ki mu bije, da bi skoraj počilo v prsih — a vendar, nepopisen smehljal se mu razliva čez obraz, oči mu lamene v možgatem ognju, ponosno in odporno dvigne glavo, kot bi ga bil en sam pogled izvoljenke navdal z močjo in pogumom — velikana.

Za gozdičem pa se oglasi znan glas; bliža se nekdo, ki poje veselo pesem . . .

To je Patatov Karel, ki mora tudi postati vojak ter koraka proti vasi.

Katrica si prizadeva na vso moč, da bi skrila svojo osuhest. To iznenađenje jo vzbudi iz nerazumljivega sanjanja; naglo pogleda prijatelja ter ga silni, naj gre proč, da ga Karel ne doide in tuje oko ne spozna, kaj se je bilo zgodilo v njih dušah.

A Karel je pospešil korak, da doide sopotnika. Katrica to opazi ter veli naglo:

„Janez, ko boš ti proč, bom že jaz skrbela tudi za tvojo mater, starega očeta in brateca. Hodila bo-

dem za plugom, kakor je treba in pazila na vola, da mu ne bo sile. Močna sem in zdrava dovolj; in bom že skrbela, da boš, ko se vrneš, vse našel tako, kakor zapuščaš pri slovesu.“

„Vse?“ — ponovi mladenič ter ji pogleda globoko v oči. „Vse?“

„Da, vse — in na žegnanje tudi ne pojdem, dokler boš ti od doma, ker brez tebe nimam drugega, kot žalost. A to ti povem — tako ne smeš delati, kot govori grdi kovač, da bi popival in se pečal z dekletii. Ako jaz to zvem, potem bom kmalu na pokopališču.“

Ta hip Karel's težko roko udari Janeza po ramih ter za šalo zapoje z žalostnim glasom:

„Od tebe, predraga, zdaj jemljem slovo, Na vojsko gremo in nazaj nas ne bo!“

Dekle zarudi od sramu. Janez je opazil njeno zadrego; ni mu bilo, da bi na tovariševale odgovarjal z malomarnimi besedami ter ga prijel pod pazduho. Da vresta skupaj proti vasi.

Slednjič pridejo do vasi. Pred „krono“ so stali že trije fantje s skrinjicami na hrbtu; čakali so Janeza in Karla.

Vsi so se poslovili od staršev in prijateljev. Le Katrica ni poljubila nikogar; a iz skrivnega pogleda, s katerim so se ujele njiju oči, ko mu je dala tisti kruh, so govorile ganljive besede.

Novinci odidejo proti mestu.

Brez joka je Katrica zapustila vas. Za smrekovim gozdom pa ji je srce postalo že prepolino. S predpasnikom pred očmi se je vrnila h koči, kjer bo vse prazno, ako spomin ne bo polnil praznote, ki je nastala po odhodu sina in ženina.

III.

Jasnega dne avgusta meseca je Katrica vesela odhajala iz vasi proti domu. Iz obraza, ki ga je krasil sladak usmev, je odsevala dobra volja in prijetna

naglica. Lahni so bili njeni koraki v prašnem pesku na cesti in včasih je zamrmrala kako nerazumljivo besedo, kot bi govorila sama s sabo.

V eni roki je držala dva velika lista papirja, v drugi urezano pero in stekleničico črnila, katerega ji je bil podal cerkovnik.

Snotoma jo je srečala lepa Nežika opankarjeva, ki je počel z zveznjem detelje na glavi prišla s polja ter ustavila prijateljico z vprašanjem:

„He, Katrica, kam pa hitiš s papirjem? Zakaj taka naglica, saj ne gori? — Govori, kaj pa kaj vaš Janez?“

„Naš Janez?“ odgovori Katrica. „Sam Bog ve di Nežika. Odkar je zdoma, nam je sporočil samo le trikrat, da je zdrav. Pol leta je že, odkar je njegov tovariš v gostilni „pri kroni“ oddal sporočilo od nje-ga. Težavno je pa vendarle, ker je silno daleč in k nam ne prihajajo od tam znanci vsak dan.“

„Ali ne more pisati?“

„Znal je nekda; ko sva bila majhna in sva še skupaj k cerkovniku hodila v šolo, je enkrat dobil darilo za pisanje. Med tem je pa menda vse pozabil, kakor jaz.“

„Kaj pa boš s papirjem?“

„Veš, Nežika, pred dvema mesecema sem svojo pisno knjugo zopet vzela iz miznice in se učila znova. Zdaj bom videla, ako spravim skupaj pismo. Ne vem, če pojde; ali si ti že katerikrat pisala pismo?“

„Ne, a več sem jih že slišala brati; moj bratec Andrej, ki biva v bližnjem mestu, nam piše skoro vsak mesec.“

„Kaj je pravzaprav tako pismo? Kaj je zapisano v njem? Ali je tako, kakor bi kdo s kom sam govoril?“

„Kaj se, Katrica! Ta bi bila pa lepa! Pisati se mora samo prijetne in lepe besede, tako, da jih komaj razumeš.“

Dolge prihodnjič.